

I. sesijas 3. sēde 1922. gada 14. novembrī.

(Atklāta plkst. 5.15 pēc pusdienas.)

S aturs.

1. Iepriekšējs lēmums par Valsts Prezidenta vēlēšanas kārtību:	27
A. Bergs (bezparteijski - nacionalais centrs)	27
A. Petrevics (socialdemokrāts mazinieks)	29
A. Rudevics (socialdemokrāts)	31
2. Valsts Prezidenta vēlēšanas	32
3. Nākošā sēde	34

Priekšsēdētājs **Fr. Vesmanis**: Saeimas sēde atklāta.

Dienas kārtībā Valsts Prezidenta vēlēšanas. Prezidijs saziņā ar starppraciju biroju ir izstrādājis vēlēšanas kārtību. Es lūgšu sekretaru nolasīt.

Sekretārs **J. Vesmanis**:

„Starpfrakciju biroja un prezidija iepriekšējs lēmums par Valsts Prezidenta vēlēšanu kārtību.

A. Kandidātu uzstādīšana.

1. Uz prezidija uzaicinājumu Saeimas locekļi sēdes sākumā rakstiski iesniedz kandidata vārdu un uzvārdu, apliecinādami ar savu parakstu, ka uzstādītais kandidāts apmierina likuma prasības.
2. Balsošanā nāk tikai tādi kandidāti, kuri devuši piekrišanu vai nu mutiski Saeimas sēdē, vai ar rakstu, vai ar telegramu, apliecinot pēdējā gadījumā savu parakstu parastā kārtībā.
3. Prezidijs uzstādītās kandidaturas ceļ priekšā Saeimai, kuŗa tās apstiprina; pēc tam jaunas kandidaturas netiek pieļautas.
4. Pēc kandidātu uzstādīšanas pusstundu pārtraukums frakciju apspriedēm un kandidātu sarakstu izgatavošanai.
5. Ar rakstammašīnu izgatavo uz apzīmogatām vēlēšanu zīmēm priekš ikvienas deputāta sarakstu ar uzstādītiem kandidātiem, liekot tos alfabētiskā kārtībā (pēc jaunās ortografijas.)

B. Vēlēšanu kārtība.

6. Pēc pārtraukuma priekšsēdētājs alfabētiskā kārtībā aicina deputātus pa vienam izdarīt balsošanu.
7. Balsošana notiek tādā kārtā, ka deputāts sapem pie runātāju ložas kuveru un kandidātu sarakstu, no kuŗa tas, referentu ložā iegājis, izstripo nevēlamos kandidātus un atstāj tik vienu vārdu. Šādu sarakstu tas ieliek kuverā un noņod balsi balsu skaitītājam, kuŗš to iemet vēlēšanu urnā.
8. Ja nodoti saraksti, kuŗos nestrīpots atstāts vairāk nekā viens kandidāts, kuŗos nostrīpoti visi, vai arī kuŗā nevienš no vairākiem kandidātiem nav strīpots, tad tādas balsis skaitāmas par atturējušos balsim attiecībā uz visiem kandidātiem.
9. Ja nevienš no kandidātiem nav dabujis vajadzīgo balsu skaitu, izdara tādā pat kārtā par visiem uzstādītiem kandidātiem otrreizēju balsošanu. Ja arī tad nav panākumu, balsošanu turpina, pie kam pie ikvienas turpmākas balsošanas atkrīt arvienu tas kandidāts, kuŗš iepriekšējā balsošanā dabujis vismazāk balsu. Šādā kārtā balsošanu atkārtoti ilgi, līdz Valsts Prezidents ievēlēts.“

Priekšsēdētājs **Fr. Vesmanis**: Vai vēlētos kāds vārdu pie šīs kārtības. Vārds Bergam.

A. Bergs (bezparteijski - nacionalais centrs): Augstais nams! Viss, kas notiek mūsu Saeimā, tas notiek pēc zināmas stingras formulas, pēc zināmas stingras, es pat teiktu, sakramentalas formas. Ir noteikumi, pie kuŗiem ir jāturas pie visiem soļiem, kuŗus mēs speram. Katram likumam un ierosinājumam ir kārtība, kuŗā viņš šie kustas uz priekšu, pēc tās notiek katra balsošana. Tas citādi arī nevar būt, jo darbs, kuŗu mēs darām, ir tik svarīgs, ka ir vajadzīgas garantijas par viņa gaitas pareizību. Pie šīs kārtības, kuŗa noteikta mūsu kārtības rullī, kuŗu mēs

esam pieņēmuši, mums ir jāpieturas, viņa ir priekš mums saistoša. Pie tās mums ir jāturas, ja mēs savus likumus, kuŗus paši izdodam, gribam cienīt un ja gribam, lai pie viņiem turētos citi. Tagad mēs stājamies pie svarīga uzdevuma—pie Valsts Prezidenta vēlēšanām un te nu mums liek priekšā pilnīgi atkāpties no tās kārtības, pie kādas esam pieraduši. Te mums ceļ priekšā starppraciju biroja lēmumu, kuŗu mums liek priekšā pieņemt ārpus kārtības, kāda mums ir parasta un tūlīn pēc šīs steigā pieņemtās kārtības izdarīt svarīgo vēlēšanas aktu. Visas garantijas, kas mums ir līdz šim, atkrīt nost pie šī svarīgā akta. Mums ir parasts, ja mums ir iesniegts kāds priekšlikums zināmā kārtībā, tad mēs to nododam attiecīgai komisijai apspriešanai. Komisija, apspriedusi, sūta savu referentu, kas dod komisijas lēmumu. Bez tam mēs lasām šo iesniegumu trijos vai divos lasījumos—steidzamības kārtībā. No tā visa šeit neka. Mēs ātri pieņemsim vēlēšanu kārtību un stāsimies pie vēlēšanām. Vai tiešām darbs, pie kuŗa gribam stāties, ir tik nesvarīgs, ka varam atmetēt visas garantijas, kas ir parastas pie citiem darbiem? Man liekas, ka mēs tā nevaram un nedrīkstam skatīties. Es aizrādīšu tikai uz mūsu pašu, priekš mums tagad saistošā kārtības rullī 73. un 74. pantiem, kuŗi nosaka, ka katrs likums, katrs priekšlikums, katrs ierosinājums jāapspriež šie plenarā sēdē ne citādi, kā tikai pēc tam, kad viņu komisija skatījusi cauri. Tas, ko pašlaik liek priekšā, nav nekur skatīts cauri. Referenta kā pie visiem citiem ierosinājumiem nav. Mēs taisāties spriest uz ātru roku bez trešā lasījuma resp. otrā. Nav nevienas no tām garantijām, kas parasti mums ir. Man atbildēs, ka patiesībā tas nav likums, jo attiecas uz vienu aktu. Tas gluži vienalga. Jo šie noteikumi nosaka kārtību, kuŗa priekš mums ir saistoša vai vienam vai daudziem gadījumiem. Mums saka, ka tas ir «iepriekšējs lēmums». Tādu lietu mūsu kārtības rullis neparedz. Tas ir mūsu kārtības rullī papildinājums. Kārtības rullī mūsu Satversmes Sapulce pieņēma arī steidzamības kārtībā, tomēr parastā kārtībā divos lasījumos. Tagad to papildinām ar ļoti svarīgu nodaļu, kuŗa var atstāt ļoti lielu iespaidu, bet nu mēs atmetam kā nevajadzīgas visas formalitātes un uz ātru roku gribam visu izspriest. Lieta esot steidzama. Ja, es arī viņu par tādu atzistu, bet visu varēja izdarīt likumīgā veidā. Tai pašā starppraciju biroja sēdē, kad pirmo reizi pacēlās šis jautājums, projekts jau bija izstrādāts. To būtu varējuši nodot organizācijas komisijai. Viņa varēja šodien nākt priekšā ar pilnīgi izstrādātu komisijas projektu, kuŗu varētu šodien apspriest divos lasījumos, pieņemt, lemt, ka viņš tūlīn stājas spēkā un tad šodien pilnīgi likumīgi varētu vēlē Valsts Prezidentu. Mums nebūtu bijis nekāds laika zaudējums, ja mēs būtu gribējuši iet pa šo ceļu un arī ja mēs šodien vēl ietu parasto ceļu, mēs laiku ievērojamā kārtā nezaudētu. Jo, kas mums nekārtētu nodot instrukciju organizācijas komisijai, kuŗa viņu vienā sēdē izskatītu cauri, apspriestu un ritu varētu jau nākt augstā nama priekšā ar izskatītu projektu; divos lasījumos mēs viņu tad varētu pieņemt un Valsts Prezidenta vēlēšanas tad varētu tikt izdarītas likumīgā kārtā. Man liekas, ka mans aizrādījums vien, ka nav ievērots kārtības rullī 74. pants, jau ir pilnīgi pietiekošs, lai Saeimas priekšsēdētājs noņemtu instrukcijas apspriešanu no šīs sēdes dienas kārtības. Es nedomāju, ka tas ir tikai formāls aizrādījums, kuŗa dēļ es gribētu nokavēt svarīgo aktu, uz kuŗu šodien esam sapulcējušies. Arī pēc satura katrā ziņā ir vajadzība šo dienas kārtības punktu šodien noņemt. Es lūdzu Saeimas locekļus piegriest vērību 9. pantam. Viņš ir neskaidrs, un ja

viņš tā pastāv, kā tagad ir redzēts, tad viņš var nostādīt mūs tādā stāvoklī, no kuŗa izeju nevarēsīm atrast. Pēc šī panta iznāk, ka tas kandidats atkrīt nost, kas dabuvis vismazāk balsu, kamēr paliek tikai divi, par kuŗiem tad vēlēšanas turpinās tik ilgi, kamēr viens no tiem ievēlēts par Valsts Prezidentu, t. i. dabū 51 balsi. Bet jā mūsu balsošanas rezultāts ir tāds, ka par vienu kandidātu nodotas 46 balsis, par otru 45 un atturas 9, tad mēs varam balsot divas dienas un tomēr mēs nevarēsīm nekādu Valsts Prezidentu ievēlēt. Te ir, acimredzot, līdz galam neizdomāta doma, jo konzekvencē neviens nedabū 51 balsi. Šeit kaut kāda izeja ir jāatrod. Bez tam mums vēl būtu visai neērti šodien izdarīt vēlēšanas, iekams mēs neesam veikuši vienu darbu. Mums ir likums, ka pie katra lēmuma, kuŗš paredz izdevumus, mums jānod arī līdzekļi. Tā tad, ja mēs ar zināmu lēmumu prasām zināmus izdevumus, tad mums ir jānokārto budžetā tas, kas stāv sakarā ar Valsts Prezidenta amatu. Es to neuzskatu par formelu iebildumu vien. Augstais nams būs neērtā stāvoklī, ja mēs budžetu nokārtosim vēlāk, kad Valsts Prezidenta persona būs jau zināma. Tas ir vienkārši neērti. Es atgādināšu tikai pilsētu domes. Tur katru reizi jau iepriekš nolemj pilsētas valdes locekļu algas un tikai pēc tam ievēl personas. Tāpat arī šodien ir neērti sasteigtā kārtā pieņemt šo kārtības ruļļa papildinājumu un tāpēc mans priekšlikums ir:

„Noteikumus par Valsts Prezidenta vēlēšanas kārtību, — t. i. šo iepriekšējo lēmumu, — nodot organizācijas komisijai ar uzdevumu tos celt priekšā nākošā Saeimas sēdē steidzamības kārtā.”

Es saprotu, ka, bez šaubām, salasīsies vairākums par mana priekšlikuma atraidīšanu. Es tomēr gribu sevi apmierināt tanī ziņā, ka esmu darījis jūs uzmanīgus uz likuma pārkāpšanu, kuŗa te eklatanti notiek. Nav labi, ja mēs, kā augstākā likumdevēja iestāde un likuma sargātāja, sāktu savu darbību ar to, ka paši pārkāpjam likumu. (Saucieni pa kreisi.)

Priekšsēdētājs **Fr. Vesmanis**: Vārds Petrevicam.

A. Petrevics (socialdemokrāts mazinieks): Augstā sapulce! Deputats Berga kungs ceļ iebildumus pret to kārtību, kādu liek priekšā prezidijs pie Valsts Prezidenta vēlēšanām, resp. ceļ iebildumus pret to, ka šī kārtība tiktu pieņemta Saeimas sēdē bez iepriekšējas apspriešanas organizācijas komisijā. Ja Berga kungs būtu tuvāki iepazīties ar mūsu kārtības ruļli, tad viņš būtu nācis ar savu priekšlikumu kā vienu no varbūtējām iespējamībām, bet nebūtu uzstājies pret prezidija priekšā celto kārtību, kā pret kaut ko pretlikumīgu, kā pret kaut ko tādu, ar ko mēs pārkāpjam paši savu likumu. Var iet, Berga kungs, pa to ceļu, kuŗu jūs ieteicat, bet tikpat labi un it nebūt nepārkāpjot likumu var iet arī pa to ceļu, ko liek priekšā prezidijs saziņā ar starpfrakciju biroju. Ko tad isti liek priekšā prezidijs saziņā ar starpfrakciju biroju? Viņš tikai tuvāk noteic to vēlēšanu kārtību, kāda ir paredzēta jau mūsu kārtības ruļli. Vispirms, pati mūsu Satversme nosaka, ka vēlēšanas ir izdarāmas šīnā gadījumā aizklāti. Pati Satversme nosaka, ka vēlēšanās Valsts Prezidentam ir jādabon ne mazāk kā 51 balss. Tie ir tie svarīgākie noteikumi. Tuvāku noteikumu Satversmē nav. Ja tuvāku noteikumu Satversmē nav un nav arī citu noteikumu, nav izstrādāts šai lietā sevišķs likums, tad mums jāgriežas pie tā likuma, kas mums ir priekšā, t. i. kārtības ruļļa. Kārtības ruļlis nosaka sekošo: balsošanas izdarāmas aizklāti ar zīmītēm. Aizklātu balsošanu šīnā gadījumā prasa arī mūsu Satversme. Prezidijs, ar starpfrakciju biroju saziņā, arī liek priekšā šo balsošanu izdarīt ar zīmītēm.

Ja šē būtu sacīts, ka balsošana izdarāma ar bumbiņām, tad Berga kungs varētu celt iebildumus, ka tas nesaskan ar kārtības ruļli. Tas, ko šē ceļ priekšā prezidijs, arī iziet uz to, ka balsošanai jānotiek ar zīmītēm. Tālāk kārtības ruļļa 27. pants nosaka, ka visos tanīs jautājumos, kuŗi kārtības ruļli nav tuvāk noskaidroti, prezidijs, saziņā ar starpfrakciju biroju, nāk Saeimai priekšā ar priekšlikumiem kā attiecīgā lieta būtu tālāk virzama. Tas šīnā gadījumā ir darīts. Prezidijs ir saziņājis ar starpfrakciju biroju un cēlis priekšā tūri tehniskas dabas noteikumus, kuŗi neiziet ārā iz tiem rāmjiem, iztām robežām, kuŗas mums noteic kārtības ruļlis. Kas šīnīs noteikumos ir sacīts? Pirmkārt: «Uz prezidija uzaicinājumu Saeimas locekļi sēdes sākumā rakstiski iesniedz kandidāta vārdu un uzvārdu, apliecinot ar savu parakstu, ka uzstādītais kandidāts apmierina likuma prasības.» Parasti, kad pie mums tiek uzstādīts kāds kandidāts, kā to noteic kārtības ruļlis, viņa vārds tiek iesniegts rakstiski uz zīmītes ar deputāta parakstu. Ari te vairāk nekā nav sacīts, kā tikai vēl pieminēts, ka deputāts ar savu parakstu apliecinā, ka persona, kas ir uzstādīta, apmierina likumā prasības. Tas ir piebilsts tam gadījumam, ja par kandidātu tiktu uzstādīta persona, kas nav Saeimas loceklis un nav deputātu kungiem pazīstama. Tālāk teikts, ka balsošanā nāk tikai tādi kandidāti, kuŗi devuši savu piekrišanu. Saeimā par nevienu nebalso un nebalsos arī turpmāk, ja viņš nebūs devis savu piekrišanu. Pie tādas kārtības mēs šīnā lietā pieturējamies arī Satversmes Sapulcē. 3. pantā teikts, ka prezidijs uzstādītos kandidātus vēl ceļ priekšā Saeimai apstiprināšanai, vai tai nav kādi iebildumi pret uzstādītām kandidaturām. Mūsu kārtības ruļli tas nav noliegts. Tālāk mūsu kārtības ruļli nav noteikts, kā izgatavot zīmītes, kuŗas izsniedzamas deputātu kungiem balsošanai. Tās var izgatavot dažādi. Prezidijs ir nācis pie vienām domām, kādā veidā viņas būtu izgatavojamas. Tā kā arī prezidijs uzskata šo lietu par svarīgu, tad viņš nestājās pie šīs lietas izvešanas pats uz savu galvu, bet saziņājis iepriekš ar starpfrakciju biroju un ceļ savu atzinumu Saeimai priekšā apstiprināšanai. Berga kungs līdz šim Satversmes Sapulces laikā nekad nav prasījis, ka vēlēšanas izdarāmas tādā un tādā ceļā. Mums nekad nav bijuši sīki noteikumi, kur zīmītes jāizgatavo, kā jāizgatavo un kā tās jānodod. Parastā kārtība bija tāda, ka apstaigāja ar urnām deputātu kungus un katrs deputāts ielika urnā savu zīmīti. Tagad tehniskā kārtība ir mainīta tādā ziņā, ka deputāts ieliek kuverā izpildītu zīmīti un tad nodod ielikšanai urnā. Kārtības ruļli nekur nav teikts, ka zīmītes jāsaņem taisni tādā un tādā veidā un šīnā ziņā Saeimai ir pilnīgi rīcības brīvība, viņa var izdarīt tā, kā vēlas. Šie tehniskie noteikumi, kas jums šodien tiek celti priekšā saziņā ar starpfrakciju biroju, nevienā savā vietā, nevienā savā punktā nav pārkāpuši līdzšinējos kārtības ruļļa noteikumus un tāpēc Berga kunga apgalvojums, ka tie esot kaut kas nelikumīgs, ir pilnīgi nedibināts. Berga kunga apgalvojumam nav nekāda pamata. Berga kungs nevar uzrādīt mūsu kārtības ruļli nevienu pantu, kuŗam šie noteikumi runātu pretim. Berga kungs atsauca uz diviem pantiem, kuŗi nosaka, ka priekšlikumam vispirms jānāk komisijā. Bet vai to mēs darām ar katru tehniskas dabas priekšlikumu? Vai katrs priekšlikums, kuŗu mēs balsosim Saeimā, būtu vispirms jānodod komisijā? Mēs tad pēc šāda noteikuma nevienu priekšlikumu nevarētu apspriest un, varbūt, arī Jūsu nupat ienestais priekšlikums tādā gadījumā būtu vispirms jānodod komisijai. Ari Jūsu iesniegums ir tehniskas dabas priekšlikums un tā-

pat tehniskas dabas ir tas priekšlikums, kuŗu iesniedza prezidijs un tie abi ietilpst pilnīgi mūsu kārtības ruļļa robežās. Ari Jūsu priekšlikums, Berga kungs, ir savā ziņā iesniegums un ja mēs gribētu turēties pie tiem kārtības ruļļa diviem pantiem, kuŗus Jūs ieteicāt, tad Jūsu iesniegums vispirms būtu nododams attiecīgai komisijai un tikai pēc tam mēs viņu varētu apspriest Saeimas plenarsēdē. Tā tad mēs ar prezidija iesniegumu neesam izgājuši ārpus kārtības ruļļa robežām. Tāpēc arī Jūsu apgalvojums, ka šie tīri tehniskās dabas noteikumi ir nelikumīgi, ir absolūti bez pamata un Saeima var izdarīt vēlēšanas pēc priekšā celtiem noteikumiem, un ja Jums, Berga kungs, būtu kādi pārļabojumi, Jūs tos variet celt priekšā, mēs viņu pieņemsim vai atraidīsim, bet tomēr noteikumus kā tādus atzīsim un varēsīm stāties pie sava turpmākā darba. Attiecībā uz budžeta jautājumu Jūs aizrādijāt, ka pa priekšu pilsētas domēs parasti piespriežot valdes locekļiem algas un pēc tam pilsētas dome stādoties pie valdes locekļu vēlēšanām. Pilsētas domēs tas notiek tāpēc, lai personas, kuŗas tiek ievēlētas par pilsētas valdes locekļiem, piedalīdamies līdz pie šī jautājuma izlemšanas, nevārētu darīt iespaidu uz algām. Tāpēc parasti jau iepriekš izlemj algas jautājumu, lai, varbūt, vēlāk viņas kā ieinteresētas personas nevarētu atstāt savu iespaidu. Šinī gadījumā tas nekrit svarā, jo nav vajadzīgs vēl teikt, ka tā persona, ko izvēlēs par Valsts Prezidentu, pati nepiedalīsies sēdē un nespriedīs līdz pie budžeta noteikšanas. Es atrodu, ka mēs nepārkāpsim likumu un varam mierīgi stāties pie darba. Ja Saeima atradīs par vajadzīgu izstrādāt turpmākiem prezidenta vēlēšanas gadījumiem sevišķus noteikumus, tad Saeima to varēs darīt, bet kamēr šo noteikumu nav, tikmēr mēs varam ar pilnīgi drošu sirdsapziņu ķerties pie šī darba un darīt to tā, kā tas tiek likts priekšā.

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vairāk pie vārda neviens nav pieteicies. Vispirms nāk Saeimas izšķiršanā Berga kunga priekšlikums, kuŗš skan tā:
„Lieku priekšā noteikumus par Valsts Prezidenta vēlēšanas kārtību nodot organizācijas komisijai ar uzdevumu tos celt priekšā nākošā sēdē steidzamības kārtā.”

Lūdzu pacelties tos, kas būtu par Berga priekšlikumu. Acīmredzot, nepietiekošs balsu skaits un šis priekšlikums atkrit. Tālāk Saeimai jāizteicas par priekšā likto stāpfrakciju biroja un prezidija iepriekšējo lēmumu, kuŗš ir nolasīts un Saeimas locekļiem zināms. Prezidijs liek priekšā šo iepriekšējo lēmumu apstiprināt. Kas būtu par šī lēmuma apstiprināšanu, tos es lūdzu pacelties. Tagad es lūdzu pacelties tos, kas būtu pret šī lēmuma apstiprināšanu. Kas atturas no balsošanas? Ar 88 balsīm, 10 atturoties, šis iepriekšējais lēmums apstiprināts. Saskaņā ar šī nupat pieņemtā lēmuma 1. punktu lūdzu iesniegt kandidatus uz Valsts Prezidenta amatu. Pie kandidatu uzstādīšanas lūdz vārdu Rudevics. Vārds Rudevicam.

A. Rudevics (socialdemokrats): Augstā Sapulce! Manas frakcijas uzdevumā es turu par vajadzīgu nolasīt sekošu mūsu paziņojumu sakarā ar Valsts Prezidenta vēlēšanām.

„Apspriežot Satversmes Sapulcē valsts konstitūciju Latvijas socialdemokrātiskās strādnieku partijas frakcija izteicās pret atsevišķu Valsts Prezidenta institutu, būdami tai pārliecībā, ka arī uz priekšu Valsts Prezidenta amatu varētu apvienot ar likumdošanas iestādes priekšsēdētāju.

Satversme tomēr raksta priekšā Saeimai ievēlēt uz 3 gadiem atsevišķu Valsts Prezidentu, kuŗam pēc Satversmes piekrit zināmas izpildu varas funkcijas saziņā un saskaņā ar ministriem.

Neraugoties uz to, ka Satversme šai jautājumā neizsaka mūsu domas, mēs, tomēr neatsacītos no sava kandidata uzstādīšanas šim valsts amatam. Bet tā kā pie tagadējā Saeimas

sastāva mēs nevaram cerēt uz socialistiska kandidata ievēšanu, tad socialdemokrātiskā frakcija atsakās no sava kandidata uzstādīšanas, bet Valsts Prezidenta vēlēšanās pabalstīs to no nesocialistiskiem kandidātiem, kuŗš viņai šķiet pieņemamāks Latvijas Republikas Satversmes piepildīšanai, paliekot pie pamatdomas, ka suverēnā vara pieder Latvijas tautai, kuŗai vienmēr jābūt nomodā šīs tiesības aizstāvēt.”

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Iesniegts sekošs paziņojums:

„Demokrātiskā centra, Latgales darba partijas un jaunzemnieku savienības frakcijas uzstāda Jāņa Čakstes kandidātu uz Valsts Prezidenta posteni. Mēs, apakšā parakstījušies, ar šo paskaidrojam, ka Jānis Čakste apmierina visas prasības, kas paredzētas Latvijas Republikas Satversmē, zīmējoties uz Valsts Prezidenta personu.”

Rīgā, 14. XI. 22.

P. Bergis, O. Nonācs, Jezups Trasuns.

Saskaņā ar mūsu pieņemtā lēmuma 2. punktu, lūdzu kandidatu Jāni Čakstes kungu izteikties, vai viņš pieņem kandidāturu. (J. Čakste no vietas: «Pieņemu!») Vairāk neviens kandidats nav uzstādīts, es lieku tādēļ priekšā šo kandidatu apstiprināt. Iebildumu nav? Saskaņā ar lēmuma 4. punktu es pasludinu uz pusstundu pārtraukumu.

(Pārtraukums no plkst. 5.50—6.20 pēc pusdienas.)

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Saeimas sēde turpinājas. Mums jāstājas tagad saskaņā ar pieņemto lēmumu pie uzstādītā kandidata balsošanas. Balsošana notiek tādā kārtā, ka priekšsēdētājs alfabētiskā kārtībā aicina deputatus pa vienam izdarīt balsošanu. Deputāti pēc izdarītās aicināšanas saņem pie runātāju katedra kandidatu sarakstu un, pieejot pie referentu katedra, izdara atzīmējumus, kādus vēlas; tad nodod zīmīti, ieliktu kuverā, balsu skaitītājam, kuŗš to iemet vēlēšanu urnā. Lūdzu tagad pēc kārtas, kādā es izsaukšu, ierasties deputatus pie balsošanas.

Alberings Arturs,
Bachmanis Kristaps,
Barkans Viktors,
Bastjānis Voldemars,
Bauers Ernests,
Bergis Peters,
Bergs Arveds,
Bilmanis Roberts,
Birkhans Ernests,
Bočagovs Aleksandrs,
Briedis Augusts,
Būmeisters Kārlis,
Bungšs Kristaps,
Buševics Ansis,
Cielēns Felikss,
Celmiņš Hugo,
Celms Julijs,
Čakste Jānis,
Dēkens Karlis,
Dzenis Antons,
Dubins Morduchs,
Ducens Jānis,
Dukurs Roberts,
Eliass Kristaps,
Felsbergs Ernests,
Firkss Vilhelms,
Fišmanis Leopolds,
Gailīts Pauls,
Goldmanis Jānis,
Grantskalns Eduards,
Grinbergs Teodors,
Gulbis Karlis,
Hahns Johns,
Holcmanis Vilis,
Irbe Karlis,
Ivanovs Roberts,
Jaunzems Eduards,
Jubuls Stanislavs,
Kalējs Jānis,
Kallistratovs Meletijs,
Kalnings Ringolds,
Kalniņš Arvids,
Kalniņš Augusts,

Kalniņš Bruno,
Kalniņš Nikolajs,
Kalniņš Pauls,
Kasparsons Karlis,
Kellers Karlis,
Kempis Francis,
Klīvē Adolfs,
Knopps Egons,
Koreckis Peters,
Kotans Peters,
Kublinskis Bernards,
Kullīts Jēkabs,
Kviesis Alberts,
Lazersons Maksis,
Lejiņš Pauls,
Lindiņš Rudolfs,
Lorencs Klāvs,
Maizels Noijs,
Mazvērsīts Jānis,
Meierovics Sigfrīds,
Menders Fricis,
Morics Ernests,
Nonācs Otto,
Nuroks Markus,
Pauluks Karlis,
Petrevics Andrejs,
Pliekšans-Rainis Jānis,
Radziņš Eduards,
Rancans Jezups,
Reinhards Gustavs,
Rozenals Miķelis,
Roskošs Jezups,
Rubuls Jezups,
Rubuls Vladislavs,
Rudevics Ansis,
Rudzis Jānis,
Rudzis Teofilis,
Salnais Voldemars,
Salnis Hermans,
Sicēnieks Peters,
Šīmanis Andrejs,
Skujenieks Margērs,
Šīmanis Pauls,

Trasuns Francis,
(A. Veckalns no vietas: „Tē-
va brolis!”)
Trasuns Jezups,
(P. Ulpe no vietas: „Broļa
dēls!”)
Ulmanis Karlis,
Ulpe Peters,
Veckalns Andrejs,

Vegešaks Manfreds,
Velkne Antons,
Veržbickis Jānis,
Vesmanis Jānis,
Višņa Jānis,
Vittenbergs Ruvins,
Zeibolts Peters,
Zemgals Gustavs.

Balsis visi deputāti nodevuši, prezidijs liek priekšā pa balsu saskaitīšanas laiku pārtraukt sēdi.

Vai būtu kādi iebildumi pret pārtraukumu? Ja nav, tad pārtraukums, kamēr balsis saskaitīs.

(Pārtraukums no plkst. 7.20—7.38 vakarā.)

Priekšsēdētājs **Fr. Vesmanis**: Saeimas sēde turpinājas. Balsošanas iznākums: par Čaksti nodotas 92 balsis, atturējušies 6, **ievēlēts Jānis Čakste par Valsts Prezidentu** (Vētraiņi aplausi).

Nākamā Saeimas sēde sestdien, plkst. 11 rītā. Dienas kārtībā svinīga solījuma došana no Valsts Prezidenta. Šīs dienas sēde slēgta.

(Sēdi slēdz plkst. 7.40 vakarā.)

I. sesijas 4. (svinīgā) sēde 1922. gada 18. novembrī.

(Atklāta plkst. 11.15 no rīta.)

Sauturs.

1. Saeimas priekšsēdētāja Fr. Vesmaņa svinīgā runa	35
2. Valsts Prezidenta svinīgs solījums	36
3. Apsveikumi	36

Priekšsēdētājs **Fr. Vesmanis**: Augstā sapulce! Šodien, svinot valsts dibināšanas svētkus, atgādāsimies, ka valsts mums dzimusi cīņu troksnī un pieminēsim ar klusu godbijību tos, kas šinīs cīņās par valsts veidošanu savu dzīvību nolikuši. (Visi pieceļas.) Ar atzinību pieminēsim arī tās slavenās cīņas, kuŗas grūtos apstākļos ar īelu sajūsmu un vienprātību izcīnījusi mūsu varonīgā armija valsts tapšanas laikmetā. Šis slavenās cīņas dod mums stipru pašāvību, ka valsts aizstāvība nodrošināta arī nākotnē. Tāpat ar pateicību lai pieminam visus tos darbiniekus, kuŗi katrs savā vietā un katrs pēc saviem spēkiem pūlejušies un upurus nesuši valsts labā.

Mūsu šī gada svinības sevišķi ievērojamas un atšķirīgas no agrāko gadu svinībām ar to, ka mēs šos svētkus svinam tai brīdī, kur galīgi noslēdzas mūsu valsts izveidošanas darbs. Uz Satversmes Sapulcē pieņemtās Satversmes pamata ievēlēta un sanākusi mūsu pirmā kārtējā likumdevēja iestāde — Saeima, kuŗa ievēlējusi mūsu pirmo Valsts Prezidentu. Stājoties pie valsts tālākās izbūves, pie mūsu valsts jaunbūves galīgās izveidošanas, mums visiem jāpieliek visi spēki, lai šī valsts jaunbūve pārvērstos par drošu un ērtu patvērumu visiem valsts pilsoņiem. Lai to panāktu, mums būs jāveic mūsu saimnieciskās dzīves atjaunošanas darbs, ieturot pareizi izprastu taupības politiku, kuŗa mūsu izpostītai zemei tik nepieciešama; mums būs jānostiprina politiskās brīvības likumdošanas ceļā. Turpinot šo valsts izveidošanas darbu, mums jāpatur acis, ka augstāk par atsevišķām organizācijām, kuŗās mēs viens otrs darbojamies, augstāk par šo atsevišķo organizāciju karogiem, zem kuŗiem mēs pulcējamies, darbotamies šinīs atsevišķās organizācijās, mums ir jāstāda mūs visus aptverošā valsts organizācija un visus pilsoņus vienojošais valsts karogs. Stādot par visu augstāk valsts labumu un valsts intereses, mums tas jādara tanī pārliecībā, ka valstij var būt tikai viens mērķis — nodrošināt visaugstāko labklājības mēru visiem valsts pilsoņiem. Ar šādu mēr-

auklu pie darba stājoties, mēs pārvarēsim tās interešu pretešķības, kādas mūsu starpā vienā otrā jautājumā valda, un nodrošināsim valstij labklājību un attīstību. Šis viedoklis palīdzēs mums atrast kopēju valodu un kopējus ceļus un panākt to, lai Latvija būtu stipra un laimīga. Dievs, svētī Latviju! (Klātesošie pieceļas un nodzied 3 reizes valsts himnu.)

Mūsu šīs dienas svinīgās sēdes otrā daļā paredzēta Valsts Prezidenta svinīga solījuma došana. Es uzaicinu Valsts Prezidentu dot Satversmes 40. pantā paredzēto svinīgo solījumu.

Valsts Prezidents **J. Čakste**: Es zvēru, ka viss mans darbs būs veltīts Latvijas tautas labumam. Es darišu visu, kas stāvēs manos spēkos, lai sekmētu Latvijas valsts un tās iedzīvotāju labklājību. Es turēšu svētus un ievērošu Latvijas Satversmi un valsts likumus. Pret visiem es izturēšos taisni un ssavus pienākumus izpildīšu pēc labākās apziņas. (Valsts Prezidents paraksta svinīgo solījumu.)

Priekšsēdētāja biedrs **A. Alberings**: Svinīgais solījums, parakstīts no Valsts Prezidenta, tiks uzglabāts Saeimas arhīvos.

Ienākuši daži apsveikumi, kuŗus es lūdzu sekretara kungu nolasīt.

Sekretārs **J. Vesmanis**:

„Šinī līgsmajā gada svētku dienā sūtu radnieciskas kaimiņu valsts Saeimai Lietavas Saeimas vārdā apsveikumu un vislielākās labklājības novēlējumus Latvijas valstij.”

Lietavas Saeimas pagaidu priekšsēdētājs Staugaitis.

„Šogad Latvijas neatkarības svētki jo svinīgi ar to, ka Valsts Satversmes pamati nostiprināti un pirmā Saeima sāk atbildīgo darbu. Pagodināmie apsveikt šodien augsto namu un novēlēt tam diženus panākumus darbā par labu Latvijai.”

Grosvalds, Sēja, Feldmanis.

„Pirmo regulāro parlamentu un viņas prezidentu Latvijas ceturto gada svētkos sveicina.”

Generalkonsuls Ducmans.

„Sveicinu Latviju viņas šūpuļa svētkos.”

Konsuls Petersons.

„Daugavpils pilsētas vārdā apsveicam Jūs un augsto namu — mūsu dārgās tēvijas — Latvijas valsts vislielākā svētku dienā. Dievs, svētī Latviju!”

Daugavpils pilsētas domes priekšsēdētājs Leons, Pilsētas galva Sinkels.

„Svinot valsts dibināšanas svētkus, Tukuma un apkārtnes iedzīvotāji apsveic Jūs un Saeimu, novēlējami nenogurstošus spēkus valsts nostiprināšanā un izveidošanā.”

Tukuma valsts un pašvaldības iestādes, biedrības, skolas un iedzīvotāju vārdā svētku rīcības komiteja.

„Latvijas nodibināšanas svētku dienā lūdzu Jūs, prezidenta kungs, Latvijas ebreju garīdzniecības vārdā saņemt mūsu sveicienus un novēlēšanu Latvijas valstij un tautai attīstīties par labu visām tautībām, kuŗas apdzīvo Latviju. Lai dzīvo Latvija!”

Rīgas rabins M. Saks.

„Dievs, svētī Latviju un viņas priekšstāvjus! Lai Dievs dod, ka zem Jūsu sekmīgās vadības Latvijas Saeima strādātu par laimi un svētību visām Latvijas tautām.”

Centralsavienības «Agudas Israēl» Latvijā priekšsēdētājs M. I. Giberts.

„Latvijas proklamēšanas svētkos novēlam Saeimai rosīgu darbu valsts izbūvē.”

Liepājas īrnieku savienība.

„Ludzes aprūņa pašvaldība apsveic pirmo Saeimu Latvijas tapšanas svētkos un novēl caur vienotu un ražīgu darbu vest Latvijai spožai nākotnei pretim.”

Priekšsēdētājs Barkans.

Priekšsēdētāja biedrs **A. Alberings**: Ar šo šīs dienas sēdes dienas kārtība izbeigta un paziņoju sēdi par slēgtu.

(Sēdi slēdz plkst. 11.30 no rīta.)